

Maastopyöräilyreitit Pallas-Yllästunturin kansallispuistossa

Erikoissuunnittelija Inari Ylläsjärvi ja puistonjohtaja Pekka Sulkava
Metsähallitus, Lapin luontopalvelut

Maastopyöräily on jokamiehenoikeus, mutta luonnonsuojelualueilla sitä voidaan rajoittaa tarvittaessa. Yhä useammassa Lapin kansallispuistossa ollaan sallimassa maastopyöräily merkityillä reiteillä. Uusin on kesällä 2015 avattu Ylläksen ja Levin matkailukeskukset yhdistävä reitti, joka kulkee osittain Pallas-Yllästunturin kansallispuistossa.

Pallas-Yllästunturin kansallispuiston perustamislainsäädännössä ja hoito- ja käyttösuunnitelmassa määritellään, että maastopyöräily on sallittu siihen osoitetuilla reiteillä. Reitit on määritelty Metsähallituksen hyväksymässä reitistösuunnitelmassa. Tähän asti pyöräilyyn osoitettuja reittejä on ollut vain muutamia kilometrejä.

Maastopyöräilyn kysyntäpaine kansallispuistossa Pallas-Yllästunturin kansallispuistossa kulkeville reiteille on ollut kova. Kaikki eivät ole olleet selvillä säännöistä ja osin tietämättömyydestä johtuen kansallispuiston alueella on jonkin verran pyöräilty. Alueen kesäretkeilyreitit on havaittu soveltuvaksi patikoinnin ohella erinomaisesti myös maastopyöräilyyn. Myös alueen matkailukeskusten paine kehittää kesämatkailua ja siihen liittyviä aktiviteetteja on ollut vahva Metsähallituksen Luontopalveluiden ja kansallispuiston suuntaan.

Metsähallituksen luontopalveluissa päätettiin panostaa Lapin kesämatkailuun ja Länsi-Lapissa lanseerattiin reitistö ”Tunturi-Lapin taival”, joka reittiverkostona yhdistää kansallispuistoa ympäröivät kylät ja matkailukeskukset toisiinsa. Reitistöä voi kulkea niin omatoimisesti patikoiden kuin yhteistyöryittäjien palveluihin tukeutuen. Tunturi-Lapin Taival -reitistöä ja sen infrastruktuuria sekä viitoitusta kunnostettiin Euroopan Unionin EAKR- rahoitteisessa Kylästä Kylään reittihankkeessa (2013-2015).

Osana hanketta osa Tunturi-Lapin taival- reitistöä kunnostettiin niin, että ne ovat varmasti turvallisia ja kestävätkin myös maastopyöräilijöiden aiheuttaman kulutuksen. Pääreitiksi maastopyöräilyä palvelemaan valikoitui kahta erittäin suosittua matkailukeskusta yhdistävä Ylläs-Levi välinen reitti. Tästä reitistä 14 km kulkee kansallispuiston halki.

Maastopyöräilyreitit Ylläksen alueen kesämatkailun vetovoimaksi

Maastopyöräilyyn osoitettuja reittejä on Ylläksen matkailualueen tuntumassa kansallispuiston alueella nyt kaikkiaan reilut 40 km: Ylläs-Levi-pääreitien ohella Äkäslompolon kylän ympäristössä ja pohjoispuolella on kolme ympyrälenkkivaihtoehtoa sekä lisäksi pistoreitit Peurakaltiolle ja Ylläsjärven puolelle. Myös aivan kansallispuiston tuntumassa on paljon pyöräiltäviä reittejä ja kohteita, joten maastopyöräilyreitistö luo hienon kokonaisuuden matkailukeskusten kesätarjontaan. Ylläksen matkailuyhdistys yhdessä paikallisten maastopyöräilyharrastajien kanssa on tehnyt maastopyöräireitistöä kartan, jolla on maastopyöräiltäviä reittejä kaikkiaan yli 200 km.

Pallas-Yllästunturin kansallispuiston uuden maastopyöräilyreitien avajaisia vietettiin 18.7.2015. Ylläksen ja Levin matkailukeskukset yhdistävän maastopyöräilyreitien pituus on noin 60 kilometriä, kansallispuistossa siitä kulkee 14 kilometriä. Reitien avasi kansallispuistokummi Mikko ”Peltti” Peltola. Avajaiset olivat menestys – odotetun 50 pyöräilijän sijasta reitille lähti polkemaan 180 henkilöä. 30.7. järjestettiin jo ensimmäiset MTB kisat-Ylläs-Levi välillä. Osallistujia oli noin 70 hlöä.

Maastopyöräreitin kansallispuistoon avattu osuus on herättänyt paljon huomiota ja saanut hyvää palautetta erityisesti alan harrastajilta. Erityisesti kansallispuiston puolella kulkevan reitin maisemia ja vaihtelevaa maastoa on kiitetty. Maastopyöräilijöiden määrä ”kylillä” on selvästi noussut.

Maastopyöräilyyn osoitettujen reittien kunnostus Kylästä kylään –hankkeessa

Hankkeessa Metsähallituksen Luontopalvelut kunnosti reittejä kesämatkailun käyttöön. Samat reitit palvelevat sekä päiväretkeilyä patikoiden, pidempiä vaelluksia ja osa reiteistä on nyt ositettu myös maastopyöräilyyn. Kunnostukset tehtiin reittien laatutason ja turvallisuuden nostamiseksi. Olemassa olevia, mutta paikoin pahasti kuluneita ja erooituneita kesäreittejä kunnostettiin ja kestävästi ympäröivän luonnon säästämiseksi ja kulun ohjaamiseksi. Kesäreiteinä toimivilla latupohjilla olleita huonokuntoisia pitkoksia korvattiin kestävämmillä menetelmillä. Reittien ylläpitokustannusten pienentämiseksi kestäväinnissä ja pitkospuiden korvaamisessa käytettiin pilottikokeiluna uusiakin menetelmiä.

Myös maastopyöräilyyn tarkoitettujen retkielyreittien kunnostuksena tehtiin mm. seuraavia toimenpiteitä:

- kuluneiden patikkapolkujen kivikkoa murskattiin n. 3 km
- eroosion syömiä kävelyreittejä/latupohjia korjattiin n. 15 km, josta n. 6 km sorastamalla
- rautapitkoksia tehtiin n. 300 m (vanhojen pitkosten korvaamiseksi)
- pengerrettiin märkää reittipohjaa poluksi n. 1 km (vanhojen pitkosten korvaamiseksi)
- siirrettiin vanhan reitin linjausta avaamalla uutta polkua kuivempaan maastoon n. 3 km (vanhojen pitkosten korvaamiseksi, kiertämään suoalueita ja märkää puronotkoa)
- pyöräreittien viitoittamiseksi asennettiin n. 200 uutta viittaa n. 100 tolppaan

Reittien kunnostuksen kustannuksia:

- kivituhkapolku n. 30 e/m
- rautapitkos n. 120 e/m
- sorapolku murskaamalla paikalla oleva kiviaines n. 60 e/m
- kivituhkapolku traktorilla levitettynä halvimmillaan n. 20 e/m
- piennarpolku+sorastus 35 e/m

Maastopyöräilyreittien tulevaisuus Pallas-Yllästunturin kansallispuistossa

Kävijälaskurin mukaan kävijämäärät ovat kaksinkertaistuneet kesän aikana retkeilyreitillä, joka nykyisin on osana uutta pyöräilyreittiä. Laskuri ei erottele pyöräilijöitä muista retkeilijöistä, mutta oletettavaa on, että merkittävä osuus kasvusta on pyöräilyn tuomaa. Laskuritieto väliltä Karila-Kotamaja:

2014	2015
Kesäkuu 280	kesäkuu 576
Heinäkuu 480	heinäkuu 1231
Elokuu 725	elokuu 1236

Kansallispuiston reitistösuunnitelma tarvitsee osin päivityksen ja sen yhteydessä yhteistyöryhmässä tarkastellaan myös mahdollisia uusia maastopyöräilyreittejä. Hoito- ja käyttösuunnitelman laatimisen jälkeen puiston reittejä on monin paikoin kestävyty, jolloin käytön kasvattaminen on mahdollista aiheuttamatta vaurioita luontoon ja puiston vetovetovoimaisuuden laskua. Pyöräilijöiden määrän kasvaessa kysyntää on tullut enemmän ja esimerkiksi Enontekiöllä on erillinen maastopyöräilyn hankesuunnitelma, missä reittejä on esitetty myös kansallispuiston puolelle. Ylläksen alueelle on tulossa myös talvipyöräilyreittejä. Lumikenkäreitit tulevat myös pääosin talvipyöräilyreiteiksi ja reittityöryhmässä on jo käsitelty uusi talvipyöräilyä palveleva reitti Äkäslompolo-Kesänkijärvi-Latvamaja-Kahvikeidas-Iso-Ylläs.

